

**KARTŲ
KAITA
LIETUVOS
KAIME**

VILNIUS

2020

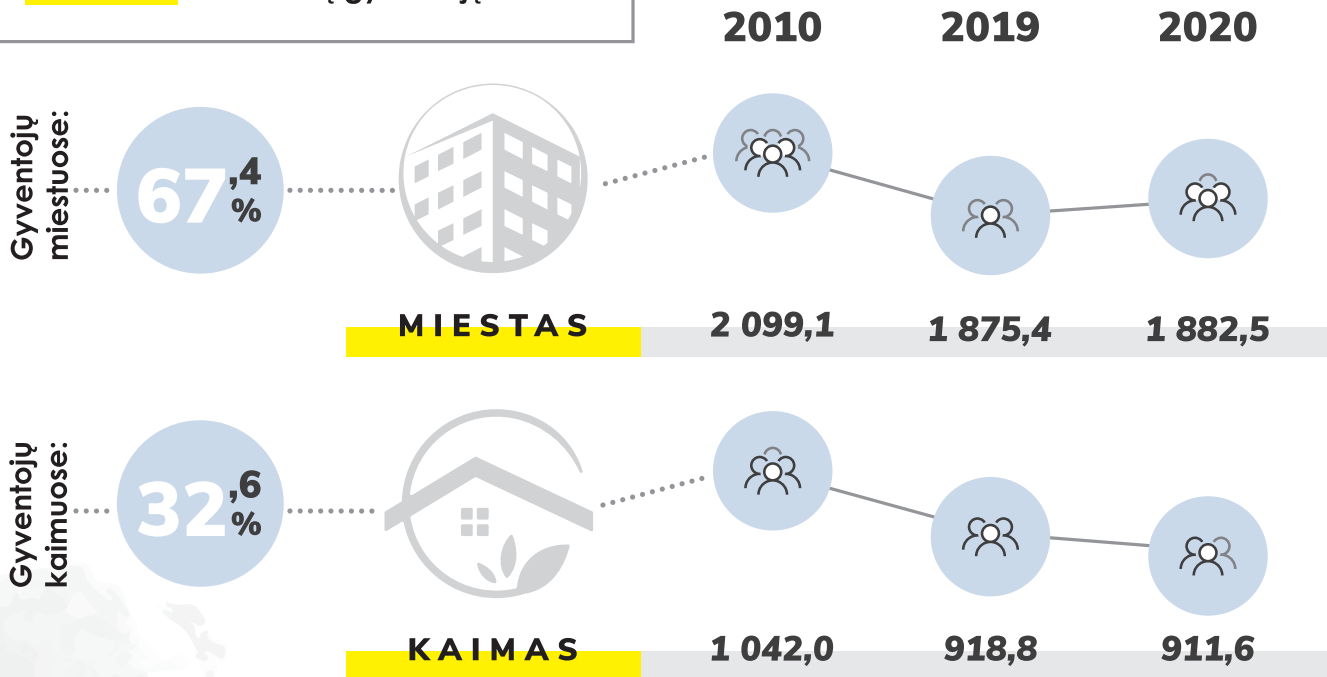

TURINYS

Lietuvos kaimo gyventojų pokyčiai	2
Jaunieji ūkininkai ir jų ūkiai	6
Kartų kaita per tradicijų ir kapitalo perėmimą	10
Pradžia – nulinis startas	18
Įvairėjančios jaunimo veiklos kaime	24
Parama ir jaunimas	32

LIETUVOS KAIMO GYVENTOJŲ POKYČIAI

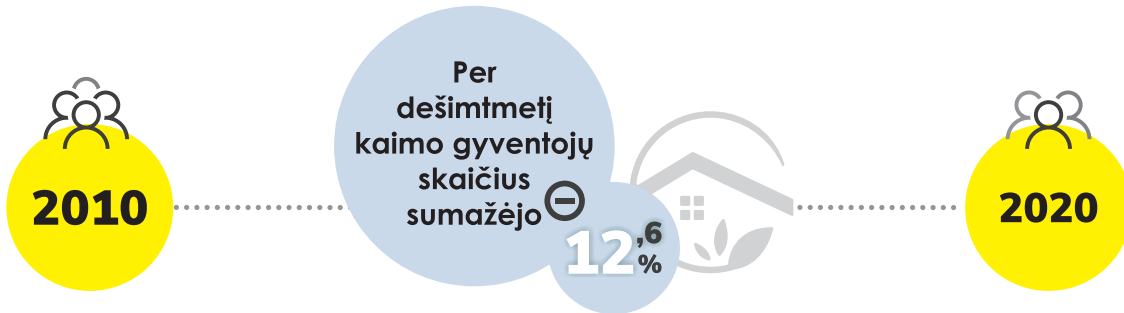
2020 m. sausio 1 d. Lietuvoje gyveno apie **2 791 tūkst.** nuolatinių gyventojų.

Šaltinis. Statistikos departamentas.
Pateikiami kiekvienų metų pradžios duomenys

Nuolatinių gyventojų skaičius (tūkst.)

⊖ Labiausiai sumažėjo 15–19 m. amžiaus kaimo gyventojų – daugiau kaip 36 tūkst.

⊖ **20,8%** – vaikų iki 15 metų amžiaus

⊖ **29,2%** – žmonių nuo 20 iki 24 m.

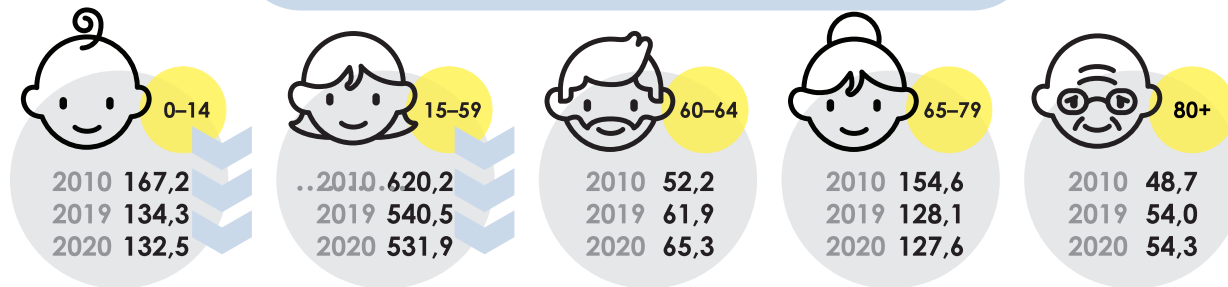
⊖ **17,3%** – žmonių nuo 25 iki 34 m.

⊖ **27,3%** – žmonių nuo 35 iki 39 m.

⊖ **24,5%** – žmonių nuo 40 iki 44 m.

⊕ **19,5%** Gyventojų skaičius 50–64 m. amžiaus grupėje padidėjo nuo 179,8 tūkst. iki 214 tūkst.

Akivaizdi dešimtmečio tendencija – šalies kaimuose mažėja jaunų ir daugėja vyresnių žmonių.

Nuolatinių kaimo gyventojų pagal amžius grupes skaičius (tūkst.)

Šaltinis. Statistikos departamentas. Pateikiami kiekvienų metų pradžios duomenys

Ūkininkų amžiaus vidurkis 2020 metais, palyginti su 2010-aisiais, buvo **dvejais metais didesnis**.

2010
56,18

2019
58,24

2020
58,34

Ūkininkai iki 40 metų amžiaus 2020 metais sudaro 14% visų ūkininkaujančių. Palyginti su 2010 metais, jaunųjų ūkininkų sudaromoji dalis sumažėjo 3%.

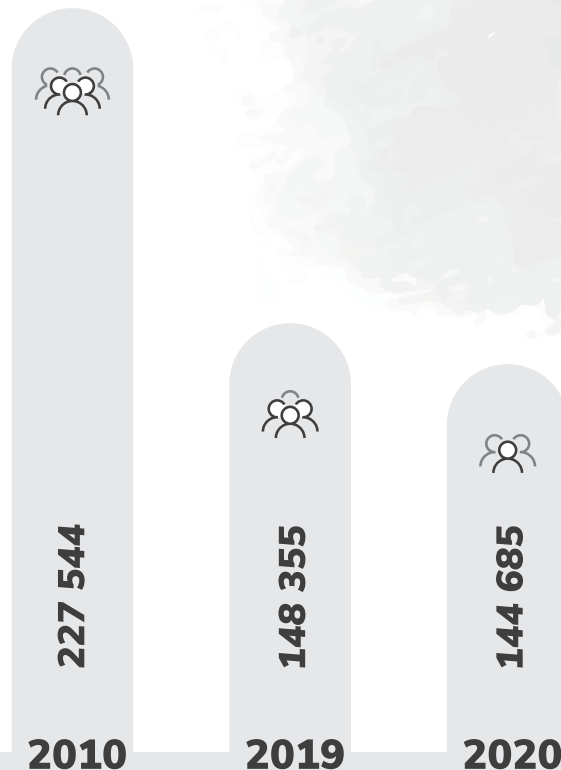
Šaltinis: Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras. Pateikiami kiekvienų metų pradžios duomenys

Neigiami demografiniai procesai kelia grėsmę:

- ūkininkavimo tradicijų tęstinumui;
- kaimo gyvybingumui.

Agrarinės ekonomikos instituto atliktas Lietuvos kaimo demografinės situacijos tyrimas parodė, kad pagrindine kaimo gyventojų senėjimo priežastimi tampa vis didėjantis jaunimo nenoras gyventi ir dirbti kaimiškoje vietovėje.

Žmonių užimtumas kaime per 10 metų sumažėjo **beveik 46 procentais**. Dauguma jaunų žmonių nenori paveldėti tėvų ūkio, orientuoto į intensyvią, masinio produkto gamybą. Todėl iki šiol ūkininkų amžiaus vidurkis tik didėja.

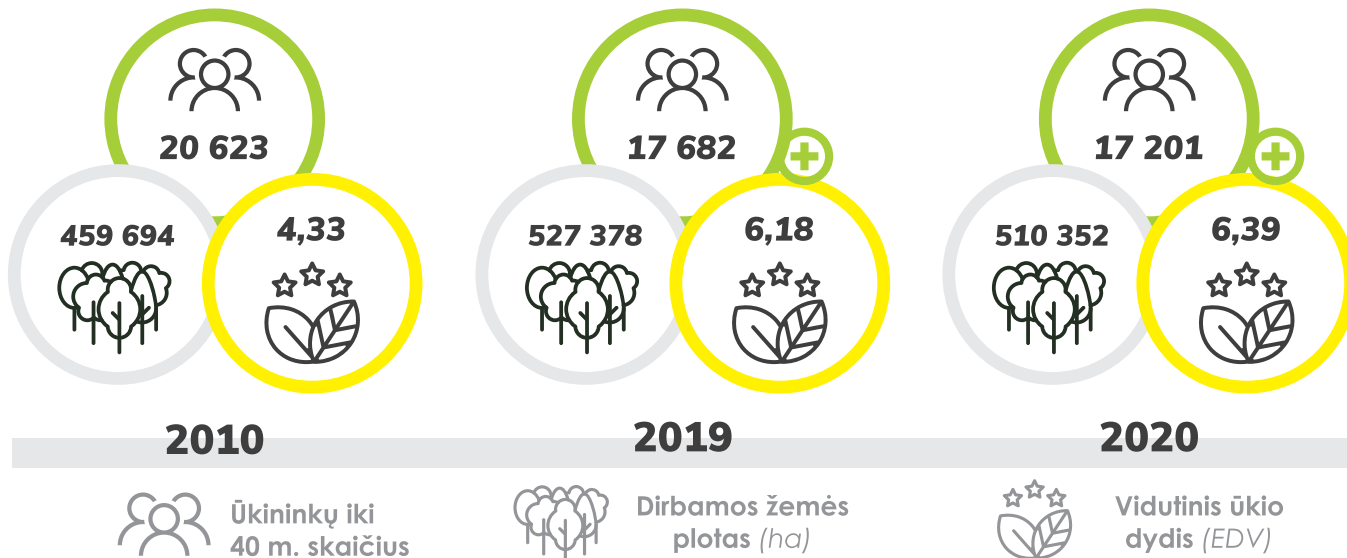

Užimtų žmonių skaičius kaime
(tūkst.)

Šaltinis: Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras.
Pateikiami kiekvienų metų pradžios duomenys

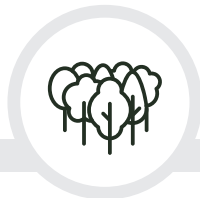
JAUNIEJI ŪKININKAI IR JŲ ŪKIAI

2020 m. sausio 1 d. Lietuvoje buvo registruotas **17 201 ūkininkas iki 40 metų amžiaus**. Nors, palyginti su 2010 metais, jų skaičius sumažėjo, bet **padidėjo jų dirbamos žemės plotai ir net 47,5 proc. išaugo jų ūkių EDV** (Ekonominio dydžio vienetas). Galima daryti išvadą, kad jaunimas plėtoja pažangesnį ir modernesnį ūkininkavimą, efektyviau išnaudoja turimus resursus.

Šaltinis: Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras. Pateikiami kiekvienų metų pradžios duomenys

2010

2020

82%

<10 ha

60%

15%

11–50 ha

26%

2%

51–100 ha

7%

1%

>100 ha

5%

2020 m. **jaunųjų ūkininkų** dirbamos žemės plotas sudaro **24,5 proc.** visos ūkininkų dirbamos žemės.

Jauniesiems ūkininkams tenkančios žemės plotai nuo 2010 m. sumažėjo **0,9%**

Trečdalis jaunųjų ūkininkų užsiima grūdinių augalų auginimu ir tiek pat plėtoja mišrų ūkį.

Šaltinis: Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys

Daugiau kaip pusę žemės savo veiklos pradžiai jaunieji ūkininkai gauna neatlygintinai ar paveldi iš savo tėvų, senelių ar kitų giminių ir beveik panašius plotus nuomoja.

Ir tik
18,4%

jaunųjų ūkininkų dirbamos žemės yra įsigyta perimant tėvų ūkius.

ŽEMĘ NEATLYGINTINAI ĮGIJŲ (GAVO DOVANŲ, PAVELDĖJO IR PAN.)

ŽEMĘ IŠSINUOMOJO

ŽEMĘ ĮSIGIJO NUOSAVOMIS LĖŠOMIS

ŽEMĘ NEATLYGINTINAI ĮSIGIJO IŠ TĖVŲ, PERIMDAMI VISĄ ŪKĮ

ŽEMĘ ĮSIGIJO SKOLINTOMIS LĖŠOMIS

Šaltinis: Agrarinės ekonomikos institutas. Apklausoje dalyvavo 498 respondentai.

Žemės ūkio ministerijos tikslas – užtikrinti kartų kaitą kaimo vietovėse, sudarant galimybes, kad:

- **iki 2030 m. Lietuvos kaime gyventų 36 proc. jaunų 14–29 metų žmonių;**
- **ūkininkai iki 25 metų sudarytų 25 proc. visų ūkininkaujančiųjų.**

Šiems tikslams pasiekti 2019 m. vasario 21 d. pasirašytoje Lietuvos kaimo ir žemės ūkio plėtros Baltojoje knygoje numatyta:

- Skatinti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą, teikiant prioritetą ir kuriant atskiras paramos schemas jauniems ūkininkams pagal įvairias ES ir nacionalinės paramos priemones;
- Diegti organizacines ir edukacines inovacijas: mentorystės ir „mokymosi darant“ projektus, edukacines veiklas ir išvykas;
- Sukurti ir plėtoti programas, skatinančias studijas baigusius jaunuolius dirbti kaimo vietovėse;
- Remti jaunuosius ūkininkus, skiriant papildomas tiesiogines išmokas.

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje jaunųjų ūkininkų įsikūrimui numatyta beveik 72 706 tūkst. eurų parama.

Daugelyje priemonių jauniems ūkininkams numatytas didesnis paramos intensyvumas. Nuo 2015 m. pradėtos mokėti tiesioginės išmokos pagal jauniems ūkininkams skirtą schemą padidino jaunųjų ūkininkų grynąsias pajamas ir turėjo įtakos bendrųjų investicijų augimui. Išmokėta tik jauniems ūkininkams skirtų tiesioginių išmokų suma 2016 m. buvo 8,7 mln. eurų, 2017 m. – 7,9 mln. eurų, 2018 m. – 9,1 mln. eurų, 2019 m. – 9,5 mln. eurų.

Šiame leidinyje pateikiamos jaunųjų ūkininkų ir kaimo vietovėse verslus kuriančio jaunimo sėkmės istorijos.

Julius ir Egidijus Buivydai, tęsdami tėvų veiklą, ūkininkauti pradėjo prieš kelerius metus. Jų tėvai – Daiva ir Vidmantas – ūkininkauti ėmėsi 1992 metais senelių Buivydų ir Brukauskų žemėje. Šeima plėtoja mišrų ekologinį ūkį. Yra įsirengę mėsos išpjautymo cechą.

BUIVYDŲ EKO ŪKIS

Klaipėdos rajone esantis Buivydų EKO ūkis – akivaizdus kartu keitimosi kaime pavyzdys. Daiva ir Vidmantas Buivydai pradėjo ūkininkauti beveik prieš 30 metų. Nuo 2007-ųjų plėtoja ekologinį mėsinių aubrakų veislės galvijų ūkį. Prieš kelerius metus ūkininkauti ėmėsi ir Buivydų sūnūs – 30 metų Egidijus ir 26 metų Julius.

Sūnūs, kaip ir tėvai, augina aubrakų veislės gyvulius. Kaip teigia ūkininkai, anksčiau galvijus jie eksportuodavo į Šveicariją, bet, paskaičiavę, kad pardavinėdami mėsą iš ūkio gautų

Daiva ir Vidmantas Buivydai (centre) su sūnumis (iš kairės) Egidijumi, Juliumi ir Aurelijumi.

beveik dvigubai didesnes pajamas, įsirengė išpjauستymo cechą. Parduoda šviežią ir brandintą jautieną.

„Kadangi plėtojame ekologinį ūkį, patys užsiauginame ir gyvuliams šerti reikalingų grūdų. Pastaraisiais metais, mažindami mėsos savikainą, pradėjome auginti kukurūzus, taigi galime parduoti daugiau grūdų“, – šeimos patirtimi dalijasi Julius Buivydas.

Buivydai aktyviai naudojami Lietuvos kaimo plėtros programų parama. Ankstesnių laikotarpių parama naudojosi tėvai. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą teikiama parama aktyviau naudojasi sūnūs. Egidijus pasiūnudojo jauniesiems ūkininkams skirta parama gyvulininkystės ūkiui įkurti. Vėliau jam skirta parama pagal priemones „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Julius taip pat pasinaudojo parama ūkio įkūrimui ir du kartus ūkiui modernizuoti. „Didžiąją dalį paramos naudojame žemės dirbimo, pašarų ruošimo technikai ir įrangai atnaujinti, nes sena technika reikalauja didelių eksploataavimo išlaidų ir labiau teršia aplinką“, – jaunosios kartos požiūrį į ūkininkavimą perteikia Julius. Jis

šiais metais baigė Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijos Žemės ūkio inžinerijos fakulteto magistrantūros studijas.

Žemė – didžiausias ūkininkų turtas, todėl labai svarbu ją tausoti. „Šiandien labai aktualu išsaugoti ir rekonstruoti melioracijos sistemą, nes prieš pusšimtį metų įrengtas drenažas vietomis jau yra sulūžęs, nebeveikia rinktuvai. Melioracijos įrenginiams rekonstruoti 2019 metais kartu su kitais žemės savininkais įsteigėme melioracijos sistemų naudotojų asociaciją „Skardupė“. Tikimės, kad užpelkėję laukai vėl bus atstatyti ir lengviau bus ūkininkauti“, – lūkesčiais dalijasi Julius Buivydas.

2020 metais Daivai Buivydienei pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemones „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ skirta beveik 48 tūkst. eurų parama. „Už šias lėšas nusipirkome mėsos prekybai pritaikytą automobilį, taigi turime geresnes sąlygas ūkyje užaugintai produkcijai realizuoti“, – sako Julius Buivydas.

Andrius Kavaliauskas su sūnumis Matu ir Majumi.

35 metų Andrius Kavaliauskas kartu su žmona Daiva ūkininkauja Radviliškio rajone. Plėtoja šiltnamių ūkį – specialioje vatoje augina agurkus. Pasinaudodamas 2020 metais skirta parama planuoja statyti biokuru apšildomą žieminį šiltnamį.

ANDRIAUS KAVALIAUSKO

daržininkystės ūkis

„Kiek pamenu, tėvai visada turėjo keliolikos arų šiltnamius. Juose praleisdavau visas vasaros atostogas, – ūkininkavimo pradžią apibūdina Andrius Kavaliauskas. – Mačiau, kad šiltnamių verslas pelningas, tad, baigęs vidurinę mokyklą, pasinėriau į šią veiklą. Iš pradžių kartu su tėvuku plėtėme šiltnamius. Jų plotus išauginome iki kelių hektarų. O prieš septynerius metus nusprendžiau įkurti savo daržininkystės ūkį.“

Vaikino nesustabdė ir pirmoji nesėkmė – jo pateikta paraiška paramai jaunojo ūkininko ūkio įsikūrimui nebuvo finansuota. Šiuo metu Andriaus Kavaliausko šiltnamiai užima 4 ha. Jis, kaip ir tėvai, turintys 2,5 ha šiltnamių, augina agurkus. Tam ūkininkai naudoja specialią mikroelementais prisotintą vatą. „Naudojant šią technologiją

užauga žymiai didesnis agurkų derlius. Iš vieno vasarinio šiltnamio hektaro per sezoną priskiname apie 150 tonų agurkų“, – patirtimi dalijasi ūkininkas.

Agurkus ūkininkas tiekia prekybos tinklams. Išsiderėti geresnes produkcijos supirkimo ir reikalingų priemonių įsigijimo kainas padeda žemės ūkio kooperatyvas „Agrolit“, kurio narys yra ir Andrius Kavaliauskas.

Agurkų skynimo metu Kavaliauskų ūkiuose dirba iki 115 žmonių. Iš jų 30 dirba ištisus metus.

2020 m. Andriui Kavaliauskui pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ skirta 400 tūkst. eurų parama. Šias lėšas ūkininkas planuoja investuoti į žieminių šiltnamių statybą. Kadangi ūkininkas lygiagrečiai plėtoja biokuro gamybos verslą, šiltnamius šildys biokuru. Tam bus pastatyta 2MB katilinė. Skirta parama sudaro 33 proc. projekto vertės. Ūkininko teigimu, investicija atsipirks, nes auginant mineralizuotoje vatoje 1 ha žieminio šiltnamio per metus galima užauginti iki 400 tonų agurkų.

„Kai dirbi, ir uždirbi. Todėl reikia mažiau dejuoti, o daugiau dirbti“, – sako Andrius Kavaliauskas ir priduria, kad jų ūkyje dirba visi – ir samdyti darbininkai, ir kone visa Kavaliauskų giminė.

TAUTVILO PUTVIO ŪKIS

29 metų Tautvilas Putvis ūkininkauti pradėjo 2017 metais. Mišrų ūkį plėtoja proprosenelio, Šaulių sąjungos įkūrėjo Vlado Pūtvio-Putvinskio turėtoje žemėje. Augina mėsinius mišrūnų veislės galvijus ir jautus.

„Kiek save pamenu – visą laiką padėdavau ūkininkaujantiems tėvams, tad savo ūkio įkūrimas buvo tik laiko klausimas“, – pasirinkimą apibūdina prieš trejus metus Kelmės rajone ūkininkauti pradėjęs Tautvilas Putvis.

Vaikinas gimė Kaune. Grįžimas į kaimą prasidėjo, kai 1996 metais jo seneliai – Jadvyga ir Algis Putviai – susigrąžino Grauzikuose buvusią šeimą žemę. Po poros metų į kaimą sugrįžo Tautvilo tėvai – Danutė ir Vidas Putviai. Dar po poros metų – ir Tautvilas su sese Aiste.

2017 metais Tautvilas įregistravo savo ūkį. Dirba apie 65 ha žemės. „Man smagu, kad tęsiu giminės tradicijas ir plėtoju ūkį Grauzikuose, kur ūkininkavo mano proprosenelis Vladas Pūtvis-Putvinskas“, – pasididžiavimo neslepia ūkininkas.

Įregistravęs ūkį, Tautvilas Putvis pateikė paraišką pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. Jam buvo skirta 39,6 tūkst. eurų. „Prie paramos pridėjau gautą paskolą ir įsigijau naują traktorių, – sako ūkininkas ir priduria. – Manau, be paramos

pradėti ūkininkauti gali tik dviejų tipų žmonės – tie, kurie turi pradinį kapitalą, ir tie, kurie perima jau sukurtą ūkį.“

Tautvilas plėtoja mėsinę galvijininkystę. Kasmet užaugina ir parduoda apie 30 galvijų. Dalį ūkyje užaugintų grūdų naudoja gyvuliams šerti, kitą dalį parduoda. „Kol kas mano ūkis yra glaudžiai susijęs su tėvų ūkiu. Jie laiko 25 melžiamas karves, o aš nuperku iš jų veršelius. Šiek tiek atjunkytų veršelių perku iš kaimynų. Realizavimui tinkamą svorį galvijai pasiekia per 20–24 mėnesius“, – patirtimi dalijasi Tautvilas.

Vilniaus Gedimino technikos universitetą baigęs Tautvilas dar dirba statybos inžinieriumi Kelmėje.

„Manau, šiais laikais ūkininkavimas yra labiau verslas, nei gyvenimo būdas, tad tikiuosi sukurti pelningai dirbantį, perspektyvų ūkį“, – sako jaunasis ūkininkas Tautvilas Putvis.

TOMO PUKO

augalininkystės
ūkis

28 metų Panevėžio rajono ūkininkas Tomas Pukas plėtoja daržininkystę. Augina svogūnus. Ūkį kūrė ir modernizuoja, pasinaudodamas parama.

Tomas Pukas ūkininkauti pradėjo būdamas 18 metų. Seneliai buvo susigražinę keliasdešimt hektarų žemės. Jiems ūkininkauti padėjo Tomo tėvai, bet jie didesnio ūkio nebuvo sukūrę. Tad vaikas pradėjo ūkininkauti, turėdamas 40 ha senelių perduotos žemės.

Ūkiui kurti pasinaudojo Lietuvos kaimo plėtros praėjusio laikotarpio programos parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui – nusipirko traktorių. „Parama ir paskatino imtis ūkininkavimo, – teigia Tomas. – Valstybė, suteikdama paramą, ūkininkui duoda šaukštą. Tik mokėk juo tinkamai pasinaudoti. Pirk tai, ko tuo metu labiausiai reikia ūkiui.“

Šiuo metu Tomas Pukas dirba apie 300 ha. Iš jų 15 ha užima daržovės – augina svogūnus. Viename hektare užaugina 40–50 tonų svogūnų, tik pastarųjų dviejų vasarų orai derlių perpus sumažino. Likusius plotus užsėja javais ir rapsais.

Dėl svogūnų supirkimo kainų ūkininkas nesiskundžia – tai derybų klausimas. „Žinoma, lengva nėra. Konkurenciją apsunkina iš užsienio įvežamos pigesnės daržovės, bet kai prekybos tinklui patieki sveiką ir gražų produktą, visada paima ir

kainos nemažina, – patirtimi dalijasi Tomas Pukas. – Visur ir visiems reikalinga kokybė.“

Prieš kelerius metus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ Tomo Puko ūkiui modernizuoti buvo skirta beveik 78 tūkst. eurų parama. „Ją panaudojau technikai ir padargams atnaujinti. Galvoju ir apie modernaus sandėlio statybą. Be modernaus sandėlio, negaliu plėsti daržovių plotų“, – patirtimi dalijasi ūkininkas.

Ūkininko teigimu, jauni žmonės drąsiau rinktųsi ūkininkavimą, jei valstybė padėtų jiems lengviau gauti paskolą technikai įsigyti, nes kol kas bankai nėra linkę bendradarbiauti su jaunaisiais ūkininkais.

„Jei nori skanesnio kąsnio, turtingiau gyventi, reikia dirbti, ir dirbti daug. Už dyką niekas nieko neduoda, ar tu kaime, ar mieste gyventumei“, – sako Tomas Pukas.

35 metų Justinas Petrutis gyvulininkystės ūkį įkūrė 2016 metais. Augina mėsinius limuzinų veislės galvijus. Ūkiui kurti pasinaudojo parama, skirta jaunųjų ūkininkų įsikūrimui.

JUSTINO PETRUČIO

gyvulininkystės ūkis

„Viskas prasidėjo nuo to, kad 2016 metais su žmona Indre Plungės rajone, Marcių kaime įsigijome sodybą, aplink kurią buvo 8 hektarai žemės. Kadangi turime nemažai ūkininkaujančių giminaičių, jie mus padrąsino imtis ūkininkavimo. Apsispręsti padėjo ir atsiradusi galimybė pasinaudoti jauniems ūkininkams skiriama parama“, – apie ūkininkavimo pradžią pasakoja Justinas Petrutis.

Kadangi turimas plotas augalininkystei buvo per mažas, jauna šeima nusprendė plėtoti mėsinę galvijininkystę. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ Justinui Petručiui gyvulininkystės ūkiui įkurti buvo skirta 33,6 tūkst. eurų parama. Už paramos lėšas ūkininkas nusipirko 15 limuzino veislės telyčaičių. Vėliau pagal programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ ūkiui modernizuoti buvo skirta 50 tūkst. eurų ir 49,3 tūkst. eurų parama. Už šias lėšas ūkininkas įsigijo ūkiui reikalingos technikos. „Jei ne projektai ir išmokos, ūkininkauti tikrai neapsimoka. Matyt, dėl to jauni žmonės neskuba savo

gyvenimą susieti su ūkininkavimu“, – svarsto Justinas Petrutis.

Dabar jis turi apie 45 ha nuosavos žemės ir apie 10 ha nuomoja. Limuzinų banda patrigubėjo.

„Vienoks ūkininkavimas, kai tėvai perduoda ūkį, kuriame ir technika supirktą, ir pastatai pastatyti, kitoks ūkininkavimas, kai pradedi nuo nulio. Todėl, manau, kad per tokį trumpą laiką esame gan gerai pažengę į priekį, – pradžia patenkintas Justinas Petrutis. – Tačiau iš ūkio kol kas mūsų šeima neišgyventų. Abu su Indre dirbame. Ji dirba valstybės tarnyboje, aš turiu logistikos firmą, kurią įsisteigiau dar dirbdamas Norvegijoje.“

Užaugintus gyvulius ūkininkas realizuoja ir mėšai, ir veislei. „Renkamės tą, kuris daugiau sumoka“, – sako ūkininkas.

„Gal ateityje mėsinių galvijų augintojams pavyks susijungti į kooperatyvą ir įkurti mėsos perdirbimo įmonę. Keičiantis kartoms, atsiranda didesnis pasitikėjimas vienas kitu“, – teigia Justinas Petrutis.

VITOS IR TADO PETKEVIČIŲ

gyvulininkystės ūkis

Vita ir Tadas Petkevičiai ūkį įsteigė 2015 metais – dar dirbdami užsienyje. Augina šarolė ir angusų veislės galvijus. Ūkį plėtoja, investuodami Anglijoje uždirbtas lėšas ir pritaikydami ten įgytą patirtį.

„Kai buvau mažas, tėvukai šiek tiek ūkininkavo, bet paskui ūkio atsisakė. Tad mano sprendimui ūkininkauti jie nelabai pritarė“, – sako 33 metų ūkininkas Tadas Petkevičius.

Tiesa, anksčiau apie ūkininkavimą ir pats Tadas negalvojo. Baigė studijas Šiaulių universitete. Buvo pradėjęs siekti krepšinio teisėjo karjeros. Ieškodamas geresnio uždarbio, kartu su žmona išvyko į Angliją. Dirbo įvairius darbus, o laisvu laiku teisėjavo Kembridžo universiteto ir aplinkinių miestų krepšinio rungtynėms.

„2013 metais įsidarbinau parke-ūkyje. Į jį žmonės ateina pasižiūrėti, kaip ūkininkaujama, kaip šeriami ir prižiūrimi gyvuliai ir naminiai paukščiai. Pradėjau nuo paprasto darbuotojo ir pakilau iki vadovo pareigų, – pasakoja Tadas. – Ketverius metus vadovavau parkui-ūkiui.“

Anglijoje įgyta patirtis Tada paskatino pradėti ūkininkauti Lietuvoje. 2015 metais įregistravo savo ūkį Kelmės rajone, Kražiuose. Ten dar buvo likę keli hektarai senelių žemės. „Nusipirkau šešias šarolė ir angusų veislių telyčaites. Kurį laiką ūkininkavimą derinau su darbu Anglijoje. Ūkį prižiūrėjo samdytas darbuotojas. Pats kiekvieną mėnesį savaitei į ūkį atvykdavau. Trejus metus

taip gyvenau, o 2018 metais visa šeima grįžome į Lietuvą. Tada jau mano ūkyje buvo 18 telyčaičių. Matyt, pati gamta man padėjo kurtis, nes karvės atsivesdavo tik telyčaites. Per tą laiką gal du buliukus buvome pardavę“, – ūkininkavimo pradžią apžvelgia Tadas.

Dabar Vitos ir Tado Petkevičių ūkyje jau pusšimtis galvijų. Dirba 27 ha žemės. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ iš užsienio sugrįžusiems ūkininkams buvo skirta 51 tūkst. eurų parama. Už ją nusipirko ūkininkavimui reikalingos technikos. Gyvulius augina vadovaudamiesi Anglijoje įgyta patirtimi ir žiniomis. Gyvuliai ištikus metus laikomi lauke. Jiems pastatyta stoginė. Įėdžias prikraunama pašaro, kad gyvuliai galėtų maitintis, kada jie nori.

„Dar nepraradau ūpo“, – sako Tadas Petkevičius ir priduria, kad plėtoti gyvulininkystę būtų lengviau, jei Lietuvoje atsirastų gyvulių pardavimo birža, kokios yra daugelyje Europos šalių.

VYČIO BAŠKEVIČIAUS

augalininkystės
ūkis

▼ Su sūneliu Benu

37 metų Vytis Baškevičius ūkininkauja nuo 2014 metų. Kuria ekologišką augalininkystės ūkį. Augina grikius, spelta kviečius. Žemės plotą plėtė įdirbdamas apleistus sklypus.

„2014 metais nusipirkau du hektarus žemės, bet tikrasis ūkininkavimas prasidėjo 2015 metais, – sako ūkininkas iš Rokiškio rajono Vytis Baškevičius. – Tėvų dovanotame sklype Jūžintuose pradėjau statyti namą. Nusipirkau seną buldozerį ir juo ėmiau ruošti aikštelę statybai. Su tuo pačiu buldozeriu, nusipirkęs seną plūgą, išvažiavau arti ir savo pirmųjų hektarų. Jei dabar reikėtų dirbti su tokia technika, nežinau, kaip būtų. Tačiau tada buvo didžiulis noras ūkininkauti.“

Pagal Lietuvos kimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“ Vyčiui Baškevičiui buvo skirta 15 tūkst. eurų parama. Už ją ūkininkas nusipirko plūgą ir frontalinį krautuvą. Visą kitą ūkiui reikalingą techniką ir padargus įsigijo už nuosavas lėšas. „Po truputį pradėjau plėsti žemės plotus. Nenorėjau lipti per kitų ūkininkų galvas, tad ėmiausi apleistų sklypų. Dalį jų nusipirkau, dalį išsinuomojau. Nemažus apleistus plotus aptikau ir sutvarkiau, sunkiai gautas kiekvienas žemės aras man yra svarbus ir vertingas. Dabar su žmona Evelina dirbame apie 250 hektarų žemės. Tą plotą sudaro apie 200

skirtingo dydžio sklypų“, – pasakoja ekologinį ūkį plėtojantis ūkininkas.

Tačiau, kaip sako ūkininkas, kol kas jis negali pretenduoti į aukščiausias užaugintos produkcijos pardavimo kainas, nes, neturėdamas džiovyklos, yra priverstas derlių realizuoti kaip galima greičiau. „Pernai už toną speltos kviečių gavome 290 eurų, o po mėnesio supirkimo kaina šoktelėjo iki 350 eurų, – rūpesčiais dalijasi ūkininkas. – Nėra lengva ūkininkauti, kai visą bazę turi susikurti. Todėl nedaugelis jaunų žmonių ryžtasi imtis šios veiklos. Kol susikuri gerovę ūkininkaudamas, turi daug ir sunkiai dirbti.“

„Manau, siekiant išsaugoti gyvą kaimą, valstybei reikėtų sudaryti palankesnes sąlygas jauniems žmonėms nusipirkti jau sukurtą ūkį, nes dabar bankai nelinkę kalbėtis su norinčiu pirkti ūkį jaunu žmogumi“, – teigia Vytis Baškevičius.

27 metų Kotryna Meidė 2018 metais 2 ha plote įsteigė smidrų plantaciją. Išaugintą produkciją realizuoja pasinaudodama socialiniais tinklais. Jos įrengtame grybų sodelyje jau dygsta ir pirmieji valgomieji danteniai.

KOTRYNOS MEIDĖS

daržininkystės ūkis

„Mūsų šeimoje esu pirmoji ūkininkė, – šypsosi Kotryna Meidė. – Kai su vyru Algimantu nutarėme imtis ūkininkavimo, artimieji nei stabdė, nei skatino. Atvirai pasakius, niekas ir netikėjo, kad mūsų ketinimai rimti.“

Du vaikučius auginanti Meidų šeima įsikūrė senoje sodyboje Anykščių rajone. Pasak

Kotrynos, iš pradžių apie ūkininkavimą jie net negalvojo – norėjo gyventi arčiau gamtos. Tad planavo pirmiausia susitvarkyti gyvenamąjį namą, o po to ieškoti galimybių įdarbinti prie sodybos esančią žemę. Tačiau viskas prasidėjo vienu metu. Imtis ūkininkavimo paskatino galimybė gauti paramą jaunojo ūkininko įsikūrimui. Dar studijuodama Aleksandro Stulginskio universitete, Kotryna susidomėjo daržininkyste ir sodininkyste. Taigi jauna šeima apsisprendė imtis netradicinio ūkininkavimo – auginti smidrus. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ Kotrynos Meidės daržininkystės ūkiui buvo skirta 28 tūkst. eurų parama. „Be paramos nebūtume galėję įsiveisti smidrų plantacijos, nes sodinukai gana brangūs, – paramos naudą vertina Kotryna. – Be smidrų sodinukų, už gautą paramą nusipirkome traktoriuką, priekabą, pasistatėme ūkinį pastatuką įsigyti technikai laikyti. Jame pastatėme ir atvėsino spintą. Tačiau ji nebetenkina poreikių. Nusintų smidrų realizavimo laikui pailginti reikalingas atvėsino kambarys. Norime įsigyti ir smidrų prekinio

paruošimo liniją. Tad artimiausiu metu ketiname kreiptis paramos ūkiui modernizuoti.“

Išaugintą derlių Kotryna Meidė realizuoja pasinaudodama socialiniais tinklais ir jau spėjo susirasti savo klientūrą. Surinkę užsakymus, ūkininkai patys išvežioja produkciją. Tarp jų klientų yra ir keli restoranai.

Plantacijai ravėti ūkininkai samdo aplinkinių kaimų gyventojus.

Netradicinį ūkį plėtojanti Meidų šeima įsiveisė ir grybų sodelį. Augina valgomuosius dantenius (šitake).

Kotryna puoselėja dar vieną svajonę – „įdarbinti“ sodyboje augantį didžiulį ąžuolą – iš jo gilių gaminti kavą.

„Ūkininkaudamas esi laisvas ir nepriklausai nuo darbdavio. Mes su vyru mėgstame savo galva galvoti ir patys susikurti savo gyvenimą, savo verslą“, – teigia Kotryna Meidė.

34 metų Rolandas Lančickas su žmona Rūta kurti uogininkystės ūkį pradėjo prieš 8 metus. Nors ūkis nėra sertifikuotas kaip ekologinis, bet, kaip teigia ūkininkas, chemikalų uogynų priežiūrai jis nenaudoja.

Rūtos ir Rolando Lančickų „VITAMINŲ ŪKIS“

2013 metais baigęs ekologijos ir aplinkotyros studijas Šiaulių universitete, Rolandas Lančickas sugrįžo į gimtinę. „Tuomet Anykščiuose buvo ganėtinai sunku gauti darbą, tad pradėjau domėtis uogininkyste. „Ant bangos“ buvo šilauogės, tad jų auginimas man pasirodė gan patrauklus. Idėja pasidalijau su tėvais. Jie tam pritarė. Padėjo finansiškai įsigyti sodinukų. Mamos dovanotame pusantro hektaro plote pasodinau apie šimtą krūmelių“, – apie ūkininkavimo pradžią pasakoja Rolandas.

2014 metais Rolandas įregistravo „Vitaminų ūkį“. Uogyną papildė gervuogėmis, trešnėmis, avietėmis, vyšniomis, slyvomis. Šiuo metu jo turimi uogynai užima apie 1,2 ha. Šilauogyne įrengta laistymo sistema.

2019 metais pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo

plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“ Rolandui Lančickui buvo skirta beveik 15 tūkst. eurų parama. Šias lėšas ūkininkas panaudojo sodo priežiūros technikai įsigyti. Uogų realizavimo terminą prailgina įsigyta vėsinimo įranga.

Kaip teigia ūkininkas, uogynų priežiūrai jis nenau-doja jokių chemikalų. „Man svarbu, kad mano klientai valgytų ekologiškai užaugintas uogas. Be to, chemikalai labai brangiai kainuoja, o kai ūkis nėra didelis, pirkti dideliais kiekiais supakuotus skirtingoms augalų rūšims pritaikytus prepara-tus neapsimoka ir finansiškai“, – sako Rolandas.

Ūkininko vizijoje – tausojantis ūkis. Plėsti uogynų plotų kol kas neplanuoja ir tam nurodo savas prie-žastis. Ūkininkas kol kas nesamdo darbuotojų uogynams prižiūrėti ir uogoms nuskinti. Viską daro patys laisvu nuo darbo valstybės tarnyboje metu. Rolandas dirba Andrioniškio seniūnijos seniūnu, Rūta – teismo rūmuose.

Didžiąją užauginto derliaus dalį ūkininkas reali-zuoja pasinaudodamas internetine prekyba. Dalį šviežių uogų parduoda kavinėms ir restoranams. Praėjusiais metais uogas pradėjo tiekti vaikų darželiams.

„Kaime keičiasi ne tik kartos, keičiasi žmonių požiūris į ūkininkavimą. Moderni technika padeda greičiau atlikti sodo priežiūros darbus, įranga – rinkai patiekti kokybišką produkciją“, – teigia Rolandas Lančickas.

Mažoji bendrija „ROKO VIRTUVĖ“

Mažoji bendrija „Roko virtuvė“ buvo įkurta 2016 metais. Tuomet bendrijos įsteigėjui Rokui Galvonui buvo 17 metų. Dabar bendrija valdo tris restoranus, turi konditerijos ir maisto ruošimo banketams gamybinį cechus.

Vaikino verslas prasidėjo Ukmergės rajone, Taujėnuose, tėvų sodyboje buvusioje lauko virtuvėje. Tada Rokui Galvonui buvo 14 metų. „Kadangi nuo mažumės buvau verslus, turėjau pasitaupęs pinigėlių. Už juos ir įsirengiau virtuvę, kurioje galėčiau gaminti maistą pokyliams ir banketams“, – apie verslo pradžią pasakoja Rokas.

Kai jam sukako 15 metų, įsiregistravo individualią veiklą, tačiau Lietuvos įstatymai nenumato finansinės atsakomybės jaunesniems kaip 18 metų. Tad Rokui teismo keliu teko įteisinti savo paankstintą pilnametystę. „Emancipacijos suteikimas man buvo ir papildoma reklama. Daugiau žmonių sužinojo apie mano verslą“, – teisminių procedūrų naudą įžvelgia verslininkas.

Iš pradžių, kaip sako vaikas, klientai su didžiule atsarga žiūrėjo į vaiko siūlomas paslaugas. Reikėjo užsigarantuoti klientų pasitikėjimą. Ir darbuotojai ne visi galėjo susitaikyti su tuo, kad jiems vadovauja paauglys.

2017 metais Rokas Galvonas įsteigė mažąją bendriją „Roko virtuvė“. Dabar bendrija valdo tris restoranus. Tačiau, kaip teigia verslininkas, pagrindinės pajamos gaunamos ne iš restoranų, bet iš banketų, pokylių ir kitų renginių. Tad lygiagrečiai

vaikinas įsisteigė konditerijos cechą. Kadangi buvo reikalingos patalpos maistui išvežiojamiesiems banketams ruošti, pradėjo kurti atskirą cechą. 2018 metais pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ mažajai bendrijai „Roko virtuvė“ buvo skirta beveik 22 tūkst. eurų parama. Tas lėšas verslininkas panaudojo įrangai, reikalingai gamybiniam cechui, įsigyti.

„Roko virtuvė“ per vieną savaitgalį surengia iki 20 banketų ir pokylių, kuriuose dalyvauja 800–900 žmonių. Išvežiojamuosius banketus rengia visoje Lietuvoje. Toliausias banketas – 2019 metų vasarą vykusios vestuvės Nidoje. Šiuo metu Roko Galvono įkurtoje mažojoje bendrijoje dirba 23 žmonės.

„Tėvukas yra ūkininkas, mama ilgą laiką valdė kelias kaimo parduotuves. Tad nuo vaikystės galvojau apie savo verslą“, – sako Rokas Galvonas.

UAB
„ŠIAURĖS
BANGA“

Šiauliu rajone, Kairių miestelyje darbo drabužių skalbimo ir nuomos paslaugas teikianti UAB „Šiaurės banga“ įsikūrė 2014 metais.

„Įmonės kūrimas kaimo vietovėje turi savų priva- lumų, – sako UAB „Šiaurės banga“ direktorius Egidijus Rimas. – Kaime galima lengviau įsigyti sklypą, paprastesnės sąlygos veiklos plėtrai. Be to, mūsų įmonės teikiamos paslaugos nėra orientuo- tos į kuo didesnio gyventojų skaičiaus pritrauki- mą, taigi galėjome kurtis toliau nuo miesto.“

Kaip teigia įmonės direktorius, prieš pasirinkdami veiklos sritį, pirmiausia įvertino rinkos potencialą – tuo metu darbo drabužių nuomos ir priežiūros sektoriuje šalyje buvo tik vienas šių paslaugų teikėjas. „Išvėlėme galimybę įsitvirtinti rinkoje, juo labiau, kad šios paslaugos Lietuvoje vis dar buvo vertinamos kaip naujiena ar net inovacija, todėl tapti šio verslo atstovais atrodė patrauklu ir perspektyvu“, – patirtimi dalijasi Egidijus Rimkus.

Pradžia nebuvo lengva – teko konkuruoti su rinkoje įsitvirtinusia tarptautine kompanija. „Buvome rinkos naujokai, kuriems teko įrodinėti savo patikimumą. Nuolat susidurdavome su potencialių klientų abejonėmis, ar tikrai esame pajėgūs padaryti tai, ką žadame. Tačiau jaunai komandai pavyko pasiekti klientų pasitikėjimą, – pasidžiaugia bendrovės vadovas. – Vykdydami plėtrą, stengėmės tobulėti, rūpinomės teikiamų

paslaugų kokybe, įsidiegėme ISO kokybės ir vadybos sertifikatus.“

2018 metų pabaigoje pagal asociacijos „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“ teritorijos 2015–2023 m. vietos plėtros strategijos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėje plėtoti“ ben- drovei skirta 75 tūkst. eurų parama. „Šiaurės banga“ šias lėšas panaudojo skalbyklos priestato statybai ir skalbimo bei džiovinimo įrangai įsigyti.

Šiuo metu įmonėje dirba 26 darbuotojai.

Plečiantis įmonei, keičiasi ir jos klientai. Kaip teigia vadovas, iš pradžių pagrindiniai klientai buvo maisto, informacinių technologijų ir elek- tronikos sektoriaus įmonės, o pastaruoju metu didžiąją klientų dalį sudaro sveikatos priežiūros įstaigos.

„Sustoti neketiname. Mūsų planuose – nauji plėtros projektai, nes matome didžiulį savo paslaugų potencialą svei- katos priežiūros sektoriuje“, – sako Egidijus Rimas.

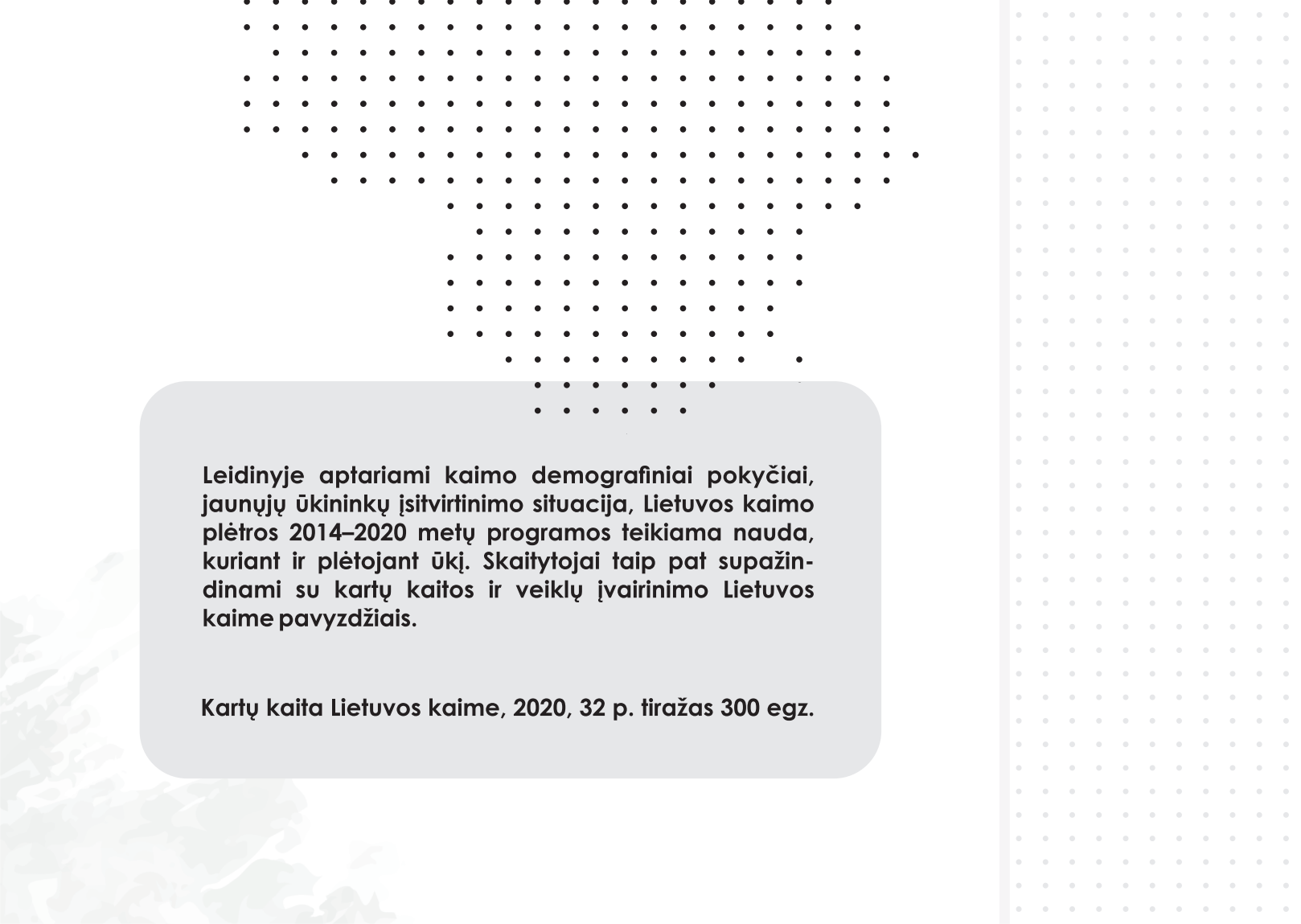
PARAMA IR JAUNIMAS

Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos investicines priemones pasirašytos **7 303** sutartys su pareiškėjais iki **40** metų ir skirta daugiau kaip **296 250 590** eurų parama. Pareiškėjų amžiaus vidurkis – **30** metų.

Iš viso su įvairaus amžiaus pareiškėjais pasirašytos **573 655** sutartys ir skirta **1 609 203 506** eurai paramos. Visų pareiškėjų amžiaus vidurkis – **44** metai.

Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 programos priemones „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ numatyta beveik **72 705 882** eurai. Patvirtintos **1 276** paraiškos ir paskirta daugiau kaip **55 362 330** eurų parama. Tai sudaro 76 proc. veiklos sričiai skirtos paramos.

Šaltinis: Nacionalinė mokėjimo agentūra

Leidinyje aptariami kaimo demografiniai pokyčiai, jaunųjų ūkininkų įsitvirtinimo situacija, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos teikiama nauda, kuriant ir plėtojant ūkį. Skaitytojai taip pat supažindinami su kartų kaitos ir veiklų įvairinimo Lietuvos kaime pavyzdžiais.

Kartų kaita Lietuvos kaime, 2020, 32 p. tiražas 300 egz.

Leidiny s finansuojamas Europos ūkės
ūkio fondo kaimo plėtrai ir Lietuvos
Respublikos valstybės biudžeto lėšomis

